

Literatūra • menas • mokslas

DRAUGAS — šeštadieninis priedas

2000 m. spalio 14 d.

Nr. 201 (37)

Saturday supplement October 14, 2000

No. 201 (37)

Studijų dienos Dainavoje

Ramunė Kubiliūtė

Šių 2000-ųjų metų rugsėjo 14 d. Dainavoje vyko tradicinės Studijų dienos. Jas kadaise suformavo Ateitininkų taryba ir tuometinis jos pirmininkas dr. Algis Norvilas. Tada jas organizavo Ateitininkų federacijos pirmininkas ir tuometinis jos pirmininkas Juozas Polikaitis. Dabar jau net keleri metai Studijų dienas ruošia savanorių komitetas. Šiomet pagrindinis akademinės programos koordinatorių, ir registracijų tvarkytojas buvo dr. Vainis Aleksa. Kartu su juo dirbo Algis Kazlauskas, dr. Linas Sidrys, dr. Audrius Polikaitis ir kiti.

Manytum, kad suruošti keilių dienų programą pažįstamoje Dainavos stovykloje neturėtų būti sunkus uždavinys. Bet kai kuriais atvejais, gal lengviau ruošti panašaus amžiaus jaunimo vienos ar dvejų savaitių stovyklą. Studijų dienos — tai įvairių kartų ateitininkai, suvažiavę į Dainavą paskutinį vasaros savaitgalį. Jie nori pasisemti žinių, susikaupiti, pailsėti, ir pasižmonėti. Reikia juos paskirstyti į kambarius. Suvažiavę į šeimos, gimines ir pavieniai asmenys. Reikia pakviesti žmones pareigoms, reikia rasti paskaitininkus, kurie dažniausia negauna atlyginimo, tik kartais finansinę paramą kelionei, ar atleidimą nuo stovyklos mokesčių bent tą dieną, kai jie kalba. Į 2000 m. Studijų dienas suvažiavo arti 150 asmenų. Vieni išbuvo visą laiką, kiti atvyko tik vienai ar kiti dienai.

Pentadienis

Suvažiavusieji penktadienį užsiregistravo, pavalgė vakarienę, išsikūrė savo kambariuose. Vėliau kai kurie rinkosi į „Baltųjų rūmų“ salę vaizduoti žiūrėti. Diskusijas apie 1991 m. susuktą „Šiaurės Golgotą“ ir 1990 m. susuktą „Sibiro Lietuvą“ pravedė Algis Kazlauskas. Sunku tikėti kiek vargų ir sunkumų patyrė tie žmonės, kurie kalbėjo su filmuotojais — jie pasidavė Dievo valiai ir priėmė visus gyvenimo sunkumus.

Šeštadienis

Prelegentė, prie VDU veikiančio Išeivijos studijų centro Kaune, mokslininkė dr. Dalia Kuizininė šeštadienio rytą taikliai pastebėjo, kad literatūra įrėmimo šeštadienio

programą. Jos paskaita, pirmoji savaitgalio, sukosi apie temą „Religinis motyvas išeivijos poezijoje“. Religinė tematika bendrai išpina į įvairių kartų poetų įvaizdžio sistemą, Bernardo Brazdžionio religinis aspektas susijęs su patriotiniu motyvu. Kazio Bradūno eilėraščiuose „Dievas ir Dievulis“ galingas asmuo. Julijos Švabaitės Gylinės eilėraščiai turi vilties ir tikėjimo simbolių. Danguolės Sadūnaitės darbai pasižymi intymumu, galima su Dievu pasidaryti kasdieniniais rūpestiais. Algimantas Mackus, abejojančias poetas, bet vis tiek jo darbuose gimtosios žemės praradimas yra kaip Kristaus kančia, veikia spalvų simbolika. Eglės Juodvalkės kūryboje pagoniški aspektai. Julius Keletras, užaugęs Lietuvoje, bet dabar rašantis JAV-se, rašo daug apie pokarį ir tremtį, jis nevengia naratyvo. Vainis Aleksa taip pat naudoja naratyvinį pasakojimą, Adomas kasdienybėje, žiūrintis iš praeities konteksto. Vienas mokslininkas pasakė — „Išskirtinąs menininkas pergalvoja būti“.

Po pietų, Studijų dienų dalyviai pasigrožėjo dailininko Jurgio Daugvilos kūryba — kryžiai, rūpintojėliai, angelai ir kiti medžio kūrinių. Juos „Baltuose rūmuose“ gražiai išstatė Taura Underienė.

Ses. Ignė Marijošintė pateikė žinių ir minčių apie šiuos 2000 metus, jubiliejaus šventuosius metus. Prelegentė jau daug kam pažįstama iš stovyklų, kursų ir veiklos JAV-se. Tačiau, kaip jina pati sako, jau po trejų metų gyvenimo Lietuvoje, į JAV ji atvyksta tik su kuprine. Tai reiškia, kad jos gyvenimas pagrindinai dabar vyksta Lietuvoje. Jubiliejus, tai šventieji metai. Lietuvoje 14 jubiliejinų bažnyčių, nors turint praktinių rūpesčių, per visus metus stengėsi ruošti prieinamas apeigas ir misijas Lietuvos gyventojams. Nors vaikams „jubiliejus“ gali reikšti pokylus, balionus ir pan., iš tikrųjų, per šiuos metus, norime prisiminti ir nenukrypti nuo Dievo plano. Vykdytas kyla iš širdies. Jubiliejus kviečia žmogų prie veiksmo. Esame kviečiami atstatyti teisingumą ir gražinti darną. Atkreipkime dėmesį į struktūri-

nus blogius. Išgyvenkime naują pradžią. Ses. Ignė priminė klausytojams apie senų laikų piligrimystes, ir kaip žmogus — keliauninkas gali įvykdyti tą ir šiandien. Jubiliejinės duryš leidžia sąmoningai palikti praeitį ir pereiti į ateitį. Lietuvos jaunimas dvasiškai pasiruošęs kelionei į Romoje vykusias jaunimo dienas ir jubiliejaus savaitgalį Lietuvoje.

Jaunas University of Tennessee profesorius dr. Vėjas Liulevičius pateikė duomenų ir įdomių žinių iš savo knygos, išleistos 2000 metais Cambridge university leidyklos. Knygos ir pranešimo Dainavoje tema „Karo žemė: Rytų frontas ir vokiečių okupacija per pirmą pasaulinį karą“. Tai istorinė pamoka apie jėgų ir kultūrų konfliktus. Vokiečių kariuomenė pasidarė kultūros nešėja. Tačiau buvo tautinio identiteto lankstumo. 1915 m. Lietuvoje įsisteigė 1,000 naujų mokyklėlių, remiamų nepriklausomų ūkininkų. Valstybingumas gali kilti iš liaudies išvadų — kad vokiečių planai dėl etninės ir kultūrinės manipuliacijos nepavyko. Po 1918 m. lapkričio mėn. jie karą pralaimėjo. Pirmo pasaulinio karo išvakarėse, lietuviai ir, ypač, prūsai, manė, kad vokiečiai kultūringai elgsis. Prelegentui šią lietuvišką-vokišką temą išvystyti nebuvo lengva. Kai kurių specialistų nuomone, tai „neįmanoma“ tema. Potsdamo archyvai išnyko per Antrą pasaulinį karą. Tačiau, kai kurie rinkiniai padėjo išpildyti mokslinius norus. Biurokratų lieka biurokratais. Antros knygos kopijos išliko Lietuvos Mokslo akademijos rūmuose. Diplomato Jurgio Šaulio archyvai atsirado prelegento alma mater, University of Pennsylvania bibliotekoje. Pagaliau, kodėl prelegentas susidomi istorija? Jo senelis, istorikas Vincentas Liulevičius rėmė jo pastangas ir idėjas, nukreipė jį istorijos linkme.

Šeštadienis dar nesibaigė. Kun. Antanas Saulaitis įdomiai kalbėjo tema „Akademine sielovada“. Daug kas sužinojo ne vien apie gal plačiau reklamuojamas katalikų gim-

Studijų dienų Dainavoje „štabas“ — dr. Vainis Aleksa, rūpinęsis akademine programa (kairėje) ir dr. Audrius Polikaitis, kuriam teko stovyklos komendanto rolė. R. Kubiliūtės nuotrauka.

nazijas Lietuvoje. Jų yra keturios. Tačiau, kai kurie kunigai ir vienuolės stengiasi dirbti su gausiu skaičium studentų, kurie patiria materialinius ir asmeninius sunkumus, siekdami aukštųjų mokslų. Sužinojome ir apie studentų būklę Lietuvoje — materialine ir dvasine prasme. Kai kurie įstatymai Lietuvoje dar užsilikę nuo okupacijos laikų visai nepuoselėję humanitarinės veiklos. Būti savanoriu dar yra prieš įstatymus. Aukų labdarai negalima nurašyti nuo mokesčių. Kun. Saulaitis davė įvairių pavyzdžių, kas jau yra pavykę Lietuvos studentus ir akademikus remti. Lietuvių Katalikų Mokslo akademija atsikūrė Lietuvoje. Jos tikslas — kelti katalikiško žmogaus akademinį lygį. Lietuvių Katalikų Religinė salpa (New York) kadaise rėmė katalikų Bažnyčios kronikas leidimą ir pan. Šiuo metu, kiekvienas studentas gali gauti jos paramos. Šiuo metu Lietuvos mokyklose, maždaug 60 proc. vaikų dalyvauja tikybos pamokose, likusieji 40 proc. ima etikos pamokas. Mokyklose išmoktoms pamokomis vaikams gali paveikti ir tėvus. O universitetų paklausai, buvo pravaistas akademinis kursas, įvadas į krikščionybę. 70 proc. studentų norėtų papildomo kurso. Reikia paruošti medžiagą, teikiančią krikščionybės istorijos pagrindus, kad tolimesnės studijos ir užsimintotos temos iš Senojo testamento būtų suprantamos. Tai saviaukla profesoriams ir desty-

tojams.

Po vakarienes vyko eiseną atnaujintą Dainavos kryžių pažymėti. Kun. Saulaitis pašventino prie valgyklos „išdygusi“ naują šią vasarą liaudies menininko Teresiaus projektą ir pastatytą kryžių prie valgyklos. Senasis kryžius, kaip ir jo kūrėjas, liaudies menininkas Poskočimas, paliko šį pasaulį. Giedojome Prano Zarankos naujai sukurto žodžio pagal „Apsaugok, Aukščiausias“ melodiją. Aplankėme visus Dainavos atnaujintus kryžius, simboliškai išlaikėme savo šeimų grupes, tuo tarpu būnant Dainavoje esancios ateitininkų šeimos dalimi.

Literatūros vakarą „Sventas žodis“ pravedė Audrė Budrytė. Buvo skaitomi pažįstamų poetų žodžiai (Bradūno bei Brazdžionio), kai kurie poetai skaitė savo kūrinius (D. Staniškienė ir P. Zaranka). V. Kolyčius skaitė gal ne visiems taip žinomos poetės V. Repeckienės eiles — „Aš gimiau lyg valtelė... nematomos rankos vairavo... jei ne Tu, neatplaukčiau saugiai“. Tokiais žodžiais atitinkamai baigėsi religinio mąstymo ir susikaupimo diena.

Sekmdadienis

Sekmdadienį prieš šv. Mišias ses. Ignė tęsė kai kurias mintis iš šeštadienio pokalbio. Kartu su dalyviais, ji pasvartė skirtumus tarp atlaidumo ir atsilyginimo. Visi prisiminė kaip pavojinga apibendrinti, kas reikalingiausia žmonių pastoracijoje? Žmonių komandos ir nauja mąstysena išgirsti tą patį. Vilniuje vykusių Jaunimo dienos buvo šių metų katalikų gyvenimo perliukas. Popiežius ypač norėjo kreiptis į jaunimą — jis ragina atsizadėti egoizmo, pakelti savo tikėjimo žvilgsnį į naujus horizontus.

Po pietų ir pasimaudymo vyko šių Studijų dienų kapeilono kun. Kęstutis Kėvalo pašnekesys tema „Kristus per amžius“. Šis jaunas kunigas studijuoja licencijai St. Mary's Seminary and University prie Baltimorės. Jis ypatingas tuo, kad buvo įšventintas tik šią vasarą ir jau jį pavadino Dainavos tradicija. Jis buvo įšventintas tuo pat metu, kaip ir mūsų daugeliui pažįstamas kun. Arvydas Žygas. Be to, kun. Kėvalas jau kapelionavo kitose dvejose ateitininkų stovyklose šią vasarą ir jau pakviestas praveisti net kelių vie-

tovių rudens ir žiemos rekolėkcijas. Studijų dienų dalyviams jis priminė kaip per amžius Kristui buvo teikiami įvairūs vardai: rabis mokytojas, Kristus karalius, Kristus taikos kunigaikštis ir pan. Būvo kalbama apie mistikus, kas jie yra. Kas save praras, tas save atras. Laimė ne daiktuose. Salėje iškilo pasisakymų ir susidomėjimo. Reikia noro ir praktikos kontempliacijai. Galima mąstyti kasdien savo kasdienybėje, reikia turėti smalsumo, ieškojimo, noro.

Naujai išrinktas ALTO pirmininkas, Saulius Kuprys, kalbėjo tema „ALTas 21-ame amžiuje“. Kalbėtojas priminė ilgą Amerikos Lietuvių tarybos) ALTO nueitą kelią, nuo Amerikos Lietuvių Katalikų kongreso laikų, kai organizacija prasidėjo kaip katalikiška organizacija. ALTO Tautos fondas ir JAV lietuviai rėmė Lietuvą įvairiais istoriniais momentais. ALTas turėjo įvairių pasiekimų, ypač iki 1960 m. Kalbėtojo teigimu, JAV Lietuvių Bendruomenė, įsteigta rūpintis labiau kultūriniais reikalais, po 1960 m. pradėjo veikti politinėje plotmėje. Jis minėjo, kad ALTO struktūra dar egzistuoja, kad balsavimas paprasta dauguma gerai veikia. Svarbiausia, jo many-mu, Lietuvių Bendruomenės pagrindas, lietuvių telkiniai bėsta, o ALTO modelis, organizacinis pagrindas, gal geresnis. Ateitininkų pradininkas S. Šalkauskis pabrėžė visuomeninę veiklą. Uždavinį liko ir pagalba Lietuvai dar reikalinga. Ateitininkai negali būti abejingi, turime gyventi ne vien liturginį, bet ir visuomeninį gyvenimą.

Vaikų lauzas. Šis, jau tradicija tapęs įvykis suburia jaunus. Jie padainuoja, pažiūri vaidinimėlių, juose pakviesti vaidinti. Sužinojome, kad minkštukus kepti reikia pasiruošimo — taisyklių daug (saugumo dėlei). Išmokome, kad galima pakeisti pabaigą dainos „Išėjo tėvelis į mišką“, kad pelėda ne taip žiauriai baigia šią žemišką kelionę.

Kitų amžių Studijų dienų dalyviai, gimnazistai ir studentai, taip pat atskirai rinkosi. Kiek teko suprasti, gimnazistų pokalbiai (vedami ses. Ignės, ir dr. Lino bei Rimos Sidrių) vyko dvasingumo ir gyvenimo realybių temomis. Studentai, kiek teko suprasti, aptarė organizacinius klausimus — artėjančių rekolėkcijų suruošimą ir pan.

Sekmdadienio vakarą, Roko Zubovo „Čiurlionio garsovaizdžiai“ lyg buvo reklama artėjančiam Čiurlionio festivalio, ruošiamam š.m. lapkričio mėn. Čikagoje. Prelegentas ne tik rodė Čiurlionio menų darbų skaidres, bet ir pianinu atliko Čiurlionio muzikinius kūrinius, kurie lyg papildė meno darbų supratimą. Kūrybinė visata yra kaip pasaulio sutvėrimas. Žiūrovai susidomėjo, ar galima priskirti Čiurlioni, kuriam vienam meno žanrui — prelegentas teigia, kad ne. Čiurlionis unikalus tuo, kad jo menai abu savistovai, bet labai siejasi vienas su kitu. Dar atrasta ir jo literatūros darbų, kuriuos išvertus į lietuvių kalbą, lietuviams bus prieinamesni. Buvo įdomu sužinoti, kad Čiurlionio tėvai

tarp savęs kalbėjo lietuviškai, bet su vaikais lenkiškai. Kiekviena karta naujai Čiurlioni įvertina.

Studijų dienose dalyvauja iš įvairių miestų suvažiavusieji, ateitininkai nuo senų laikų ir ateitininkijos prijauciantys. Pvz., vienas studentas gimė Čikagoje, bet daugelį metų gyveno toliau nuo lietuvių. Vasaros metu nuvyko į Šokių šventę, ir jautė lietuviškos atsinaujinimą. Pasiryzo grįžti į Čikagą, ten studijuoti, geriau patobulinti lietuvių kalbą, ir įsijungti į lietuvišką veiklą. Malonu matyti kai daugelio nepažįstantis asmuo, kaip šis studentas, įsijungė į Studijų dienas, susipažino ir bendravo ne vien su bendraamžiais studentais, bet ir su įvairaus amžiaus dalyviais. Kelių kartų ir iš įvairių miestų suvažiavę gimines dalyvavo Studijų dienose. Tėvai, kurie atvyko į Studijų dienas, raginami savo vaikų, kurie po vasaros stovyklos vėl norėjo pamatyti savo draugus. 2000-ųjų metų Studijų dienose buvo nemažai religinės tematikos, bet kas labai malonu, kai prelegentai moko parodyti ir gyvenimišką, humoristinę religingumo pusę. Ateitininkai savo idealus gali įgyvendinti paprastai ir mokedami iš savęs pasijuokti.

Tokios yra Studijų dienos... Trumpos, įvairios, primenančios ne vien praėjusios vasaros džiaugsmus, bet ir rudens darbų. Jos vis mielos ir laukiamos Šiaurės Amerikos ateitininkų.

Pirmadienis ir savaitgalį prisiminus

Vainis Aleksa apibūdino kai kurias šiais metais Studijų dienų tradicijas, naujas ir įsitvirtinusias. Gimnazistų šiemet buvo daug. Buvo rūpestingų suaugusių, kurie net du kartus jiems suruošė pašnekesius. Eisena pradėta pernai ir tęsta šiemet. Filmų vakaras penktadienio vakare. Kunigas kapelionas, kuris aktyviai dalyvauja visuose Studijų dienų punktuose. Šeimininkė Ona Norvilienė ir jos talkininkės. Pranas Zaranka — šv. Mišių muzikos „direktorius“. P. Kolyčius, praktinių šv. Mišių ruošos darbų talkininkas. Studijų dienų vidaus „dekoratorė“ Taura Zarankaitė Underienė. Vainis minėjo, kad jis jautiasi, lyg būtų Tolstojaus generolas — visi tik siūlo, neša, dirba...

Studijų dienų dalyviams, per Juozą Polikaitį, linkėjimus siuntė naujai išrinktas Ateitininkų vadovas V. Abraitis. Studijų dienose, deja, nebuvo pranešimų apie šią vasarą Lietuvoje vykusį Ateitininkų kongresą. Tai buvo atlikta kitose stovyklose.

Šv. Mišios vyko kasdien. Kun. Kęstutis Kėvalo pamokslai kasdien buvo realūs — kaip išnaudoti talentus, kaip nesiršti prie įstatymų, tiesa ir duomenys — gyvenime su mūsų stebukliu Viešpačiu. Mus, moksleivius, žiemos kursuose prieš daugelį metų vis stebindavo ses. Ignė. Ji atversdavo šv. Raštą ir rasdavo tai dienai aktualių minčių. Viena moteris prisiminė, kad Dievas išpildo mūsų prašymus, tik gal ne taip, kaip mes įsivaizdavome. Panašius jausmus jautėme ir Dainavoje.

Dr. Dalia Kuizininė ir dr. Justinas Pikūnas Studijų dienose Dainavoje. R. Kubiliūtės nuotrauka.

Kai suaugusieji Studijų savaitėje Dainavoje labiau domėjosi rimtomis diskusijomis, jauniausieji ruošė vakariniam pasirodymui prie laužo... R. Kubiliūtės nuotr.

Meno žvaigždės kasdienybė

Pirmadienį, spalio 9 d., po pietų iš O'Hare oro uosto kyla lėktuvas Europos kryptimi. Jame tarptautiniame meno pasaulyje jau tvirtai išpildytini Lietuvos operos solistė Irena Milkevičiūtė. Šalia jos — dar jaunas, bet jau irgi spėjęs su tuo pasauliu susipažinti, baritonas Mindaugas Žemaitis. Mūsų pasižymėjusios kultūros vertybių puoselėtojos Marijos Remienės palydėti, šie abu solistai grįžta į Vilnių po labai sėkmingo vakarykščio, spalio 8-tos, koncerto Čikagos lietuviams. Išpildžiai kuo puikiausi. Marijos Remienės bei jos talkininkų *Draugo* naudai kruopščiai suaruostame koncerte daugiau kaip penki šimtai išprususių klausytojų, tarp kurių mūsų žymieji solistai Stasys Baras, Dana Stankaitytė, Algirdas Brazis, Čikagos Lietuvių operos meno vadovas-dirigentas maestro Alvydas Vasaitis, valdybos pirmininkas Vaclovas Momkus su žmona Margarita (taip pat abu šios operos solistai), pianistas-akompaniatorius Manigirdas Motekaitis, daug dainininkų, muzikų, šio meno mėgėjų klausytojų gerėjosi, šaukė valio, apdovanojo gelėmis, o, koncertą baigus, dėkodami solistus pagerbė atsistojimu ir ilgai nesustojusiais audringais plojimais. Toks žavus buvo šis prestižinis, užsienio lietuvių dienraščio *Draugo* retokai ruošiamas koncertas, kurį, pačios solistės teigimu, labai tiksliai, jautriai meniškai išjautimu, fortepionu lydėjo jau Čikagoje gyvenanti ir garsėjanti pianistė Sonata Zubovienė. Kas gali tokiu pasisekimu nesidžiaugti ir nebūti laimingas, keliaudamas namo. Trumpas sustojimas Stokholme, ir tuojau pat — Vilnius.

Oro uoste pasitiks limuzinas, uniformuotas vairuotojas suklinos lagaminus, dėtelmeniška atidarys duris, nuveš į Turniškę nuosavą puošnų namą, kur lauks būrys draugų, gerbėjų, gėlių puokštės, šampanas ir šauni vakarienė. Iš sėkmingos viešnagės užsienyje grįžo Lietuvos operos žvaigždė-primadona Irena Milkevičiūtė.

Svajonė? Ne, taip juk ir turėtų būti. Kitur pasaulyje taip yra. Bet Lietuvoje, deja, tik svajonė! Pasitiks gal sūnus, gal duktė, o jeigu jie tuo laiku užsiėmė savais rūpesčiais, patiemis menininkams reikės dairytis pigesnio taksi, nes su lagaminais autobusu gal ir nevaziuos, nors būtų taupiau. Primadona grįš į kuklų dviejų kambarių butelį, kuriame ją pasveikins serganti, jau treji

metai iš lovos neišlipanti, motina ir lauks, kol Iritė paruos jai vakarienę. O išmiegėjusi ir nusikratusi kelionės nuovargio, solistė suskačiuos gautą naudą, kruopščiai paskirstydama ją gyvenimo laikotarpiui iki kurio nors kito koncerto.

Taip, dainuoja Lietuvos operoje, pasakoja nuoširdžiai kalbanti dainininkė, esu nuolatine — etatinė solistė, tačiau iš algos išgyventi negaliu. Kuriasi seniai vedęs ir šeimos susilaukęs sūnus, duktė studijuoja, sergantieji mamai reikalauja nuolatinės priežiūros, kurią turiu samdyti. Šiek tiek prisiduriu iš profesoriavimo muzikos akademijoje. Turiu septynis studentus: gabūs, puikūs talentai, bet jiems vysityti ir čia tvarka keistoka, kartais tenka ir už akompaniatorių antvalandžius sumokėti. Todėl ir Lietuvos operos žvaigždė papildomo uždarbio dairosi po pasaulį. Nors jos pajėgumas varžybas laimėti ar bent viršūnę laikyti pakankamas žymiausiose pasaulio scenose, tačiau ir šią sritį yra užviešpatavęs verslas, lietuviui menininkui dar sunkiai įkertamas. Ireną Milkevičiūtę pažino La Scala, Metropolitan scenos, jose ji ne kartą sėkmingai dainavo, tačiau atlyginimas ir ten lietuviui žymiai kuklesnis negu kitų tautybių net ir menkesniems menininkams. Žinoma, jis daug didesnis negu gali mokėti Lietuvos opera. Iš viešnagės Metropolitan grįžusi, galiu net pusmetį išgyventi, teigia Milkevičiūtė. Todėl tokių progų ji ir ieško: vėl pakviesta dainuoti Metropolitan, La Scala, tikisi pakvietimų ir iš kitur. Kol gali dainuoti, kaip nors sukiesi ir išiverti, tesia pokalbį operų pasaulio žvaigždė, bet kas būtų, jeigu užkluptų kokia liga, nelaimė, ar kas bus, kai ateis laikas nuo scenos nulipti? Sutaupyti negalima nieko, reikės gyventi iš pensijos, o ji Lietuvoje juk labai kukli, ateitis nėra šviesi nė tokio pasaulinio pajėgumo bei garso lietuviui menininkei. Džiaugiasi mūsų žvaigždė pasaulis, džiaugiamės bei didžiuojamės ir mes, lietuviai, bet, kai ji savo menu mūsų džiuginti nebegalės, vargelį vargti palikę ją viena, plosime kitiems. Ar iš tikrųjų taip turėtų būti savoje nepriklausomoje valstybėje? Irena Milkevičiūtė geriau jaustųsi, budama saugi bei rami dėl ateities ir, vien tik operinio dainos meno puoselėjimu užsiimdama, galėtų labiau tobulėti ir daugiau duoti. Mums ir pasauliui.

Bet tai neišskirtinas atvejis.

Kartu su Milkevičiute mums gražiai dainavęs, ypač puikiai atlikęs sudėtingus ilgokus duetus, malonaus, reto grožio baritono savininkas Mindaugas Žemaitis dabar net ir darbo neturi. Ką tokiam trisdešimtmečiui profesionalui dainininkui daryti? Tokį talentą turinčiam, išsivysčiusiam, operos scenai subrendusiam solistui mesti šią profesiją ir eiti tvorą dažyti? Jeigu, žinoma, ir čia kas nors samdys. Daugiau ar mažiau panaši padėtis yra ir kitų menininkų: operos dainininkų, baletų šokėjų, muzikų, teatro vaidintojų, dailininkų, rašytojų. Kaip tokių uždavinį varganai Lietuvos valstybei spręsti? Jau ir dabar, matyt nelabai pasitiekdami valstybe, kai kurie menininkai savo padėtį bando gerinti papildomu užsiėmimu tos pačios valstybės politiniame pasaulyje. Nijolė Ambrazaitytė jau tris kadencijas išbuvo Seimo narė (kandidatodama ketvirtai, deja, pralaimėjo), Edvardas Kaniava, Virgilijus Noreika į ji kandidatavo dabar (Noreika irgi nesėkmingai). Į jį buvo patekusių ir dabar bandė grįžti arba patekti keli aktoriai, baletų šokėjai. Žinoma, tai juokingas problemos sprendimas, nes Seimo nario pareigos yra rimtas valstybinis darbas, bet ne laisvalaikio užsiėmimas kieno nors materialiniam gyvenimui pagerinti, nors tas „kas nors“ būtų ir pasaulinio garso dainininkas.

Kaip tokią negerovę šalinti, nuomonių yra visokių. Amerikoje valdžios tokiais reikalais mažai rūpinasi. Menas čia savarankiškas, privatus pasaulis. Gyvas jis tik iš juo besinaudojančių, ir ypač iš gausių rėmėjų. Valstybės pagalba — leidimas aukas nusirašyti nuo pajamų mokestių. Gal ta kryptimi reiktų pradėti galvoti ir Lietuvos menininkams ir pamažu išeiti iš valstybės globos. Sunkus tai būtų kelias, jam tiesi niekas neturi nei igūdžių, nei patyrimo, todėl — nei drąsos. Mažėjanti Lietuvos valdžios parama Vilniaus operos vadovybei net užsidarymo klausimą kelia. Tokio sprendimo koks bus bandoma išvengti, ieškomos galimybės persitvarkyti, tapti pajėgesne žymiosioms pasaulio scenoms bet turtingiems užsienio lankytojams. Taip jau padarė Rygos opera. Atrankos keliu sustiprinusi profesionalizmą, sumažino išlaidas ir, sulaukusi didesnio pasaulio dėmesio, padidino pajamas. Vilniaus opera jau irgi visas premjeras ruoš tik originalia kalba. Numatyta „Pikų dainų“ dainuos rusiškai. Kitas operas — itališkai, ispaniškai, vokiškai. Gal ir gerai.

Bet tai jau tolimesnė užduotis. Lietuvos meno pasauliui reikia gerinti jau dabar. Prie to ir mes galėtumėm prisidėti. Tiesa, ir prisidedam: Marijos Remienės bei jos talkininkų pastangomis JAV LB Kultūros tarybos bei *Draugo* renginių rėmuose ruošti „Trijų tigrų“, Prudnikovo - Leitaitės, trijų „Tigriukų“, Milkevičiūtės - Žemaitis koncertai, Lietuvių operos ruoštas Noreikos koncertas Lietuvos iškiliųjų dainininkų kišenės papildo. Tad gal nepykim, kad tų koncertų per daug, jie ne tik mūsų malonumui, bet ir kitam geram tikslui. Tad jų galėtų būti ir daugiau, tik gaila, kad per mažai jų rengėjų.

Bronius Nainys

Programos atlikėjai dienraščio *Draugo* Mother McAuley gimnazijos salėje ruoštame koncerte spalio 8 d. Iš kairės: akompaniatorė Sonata Zubovienė, solistė Irena Milkevičiūtė ir solistas Mindaugas Žemaitis. Jono Kuprio nuotrauka.

Kamerinis ansamblis „Gintarinės bangos“

Klarnetisto Algirdo Budrio ir pianistės Rosetta Senkus Bacon koncertai Amerikoje

Central Jersey simfoninio orkestro ir Lietuvos kultūrinio bendradarbiavimo programos dėka, iškilus Lietuvos klarnetistas prof. Algirdas Budrys jau trečią kartą koncertuos JAV-ėse. Šios kultūrinio mainų programos pradininkė buvo Amerikos lietuvių pianistė Rosetta Senkus Bacon iš Flemington, NJ. Lietuvai atgavus nepriklausomybę pianistė Senkus Bacon panoro aplankyti savo protėvių žemę. Lietuvoje susipažino su profesoriumi Budriu, nuo to prasidejo artimas dviejų muzikų bendradarbiavimas ir gastrolių abiejose Atlanto pusėse.

Algirdas Budrys, 1963 m. baigęs Lietuvos respublikinę konservatoriją Vilniuje, toliau tobulinosi Leningrade. Nuo 1972 m. iki 1975 m. profesoriavo Egipte, Kairo valstybinėje konservatorijoje. 1978 m. grįžęs į Lietuvą, tapo pučiamųjų skryniaus vadovu Lietuvos respublikinėje konservatorijoje Vilniuje. Šiuo metu, šalia pedagoginio darbo konservatorijoje, yra valstybinio pučiamųjų orkestro „Trimitas“ meninis vadovas.

Maestro Budrys yra vienas iš žymiausių Lietuvos instrumentalistų. Jis, kaip solistas ir su kameriniais orkestrais, yra dalyvavęs daugiau nei tūkstantyje koncertų, paruošęs per penkiasdešimt plokštelių ir daugiau kaip šimtą radijo įrašų. Savo repertuarą klarnetui atlieka kūrinis nuo Mozart iki šių laikų kompozitorių. Profesorius Budrys yra koncertavęs Rusijoje, Vengrijoje, Čekoslavakijoje, Lenkijoje, Vokietijoje, Suomijoje, Egipte, Anglijoje ir JAV.

Rosetta Senkus Bacon gimusi West Virginia valstijoje. Baigusi West Virginia universitetą, tolimesnės muzikos studijas apvainikavo magistro laipsniu Manhattan School of Music ir tobulinosi pas žymius piano mokytojus JAV-ėse bei Europoje. Senkus Bacon yra pelniusi „Young Artist Award“ iš West Virginia universiteto ir savo valstijos „Outstanding Musician Award“. Ji dažnai dalyvauja tarptautiniuose muzikos festivaluose ir Kennedy Center Vašingtone „International Artist Series“. Su koncertais apvažinėjusi Šveicariją, Taivaną, Kanadą ir JAV; buvusi dažna Metropolitan operos solistės Judith Raskin akompaniatorė ir solistė su

Central Jersey simfoniniu orkestru, atlikdama Gershwin „Concerto in F“, kuris bus pakartotas Lietuvoje per kultūrinį mainų programą 2001 m.

Profesorius klarnetistas Budrys ir pianistė Senkus Bacon savo sukurta dviejų muzikos menininkų kamerinį ansamblį pavadino „Gintarinės bangos“ („Amber Waves“), simboliškai jungiant Baltijos gintarą su Amerikos „gintarinį javų bangomis“, minimomis amerikiečių patriotinėje giesmėje „America the Beautiful“.

Šį rudenį maestro Algirdo Budrio ir pianistės Rosettos Senkus Bacon kamerinio ansamblio koncertai vyks Hunterdon County Library (New Jersey) spalio 24 d., William Paterson universitete, spalio 26 d., Lietuvos ambasadoje Vašingtone, spalio 28 d. ir

Philadelphia Lietuvių namuose (Lithuanian Music Hall), 2715 E. Allegheny Ave. Philadelphia, spalio 29 d., 2 val. p.p. Koncertas Philadelphiaje skiriamas Čiurlionio 125-tai gimimo sukakčiai paminėti.

Lapkričio 4 d. įvyks maestro Budrio solo pasirodymas su Central Jersey Symphony Orchestra ir Master Chorale Raritan Valley Community College auditorijoje. Šis koncertas dedikuojamas Lietuvos nepriklausomybės atstatymo dešimtmečio paminėjimui.

„Gintarinės bangos“ kamerinio ansamblio kultūrinė Amerikos ir Lietuvos bendradarbiavimo veikla yra pagrįsta privačios iniciatyvos pasekmė, verta visų Amerikos lietuvių pagarbos ir paramos.

Teresė Gečienė

Nuo scenos nužengti dar nesirengia

Labai reta, kad likimas padovanotų tokio nepaprastai gražaus balso dainininką, kaip aukštųjų natų C karaliumi vadinamas, tenoras Luciano Pavarotti, kurio balso žavumu gerisi milijonai.

L. Pavarotti sako noris, kad kuo daugiau žmonių galėtų jį pamatyti ir išgirsti. Todėl jis ir dainuoja ne tik operų teatruose bei koncertinėse salėse, bet parkuose ir sporto arenose. Jis jau ne kartą vienas,

ar kartu su tenorais Placido Domingo bei Jose Careras („Three Tenors“) atliko koncertus New Yorko Centriname parke, kur jo (ar jų trijų) dainavimo pasiklausyti susirinkdavo per 100,000! O 1991 m., lietuvi pilant „kaip iš kibiro“, Pavarotti dainavo Hyde Park, Londone.

Rugsėjo 14 d. Pavarotti koncertavo New Yorko sporto arenoje „Madison Square Garden“. Ten ovacijas kėlė dau-

giau kaip 20,000 jo gerbėjų!

L. Pavarotti spalio 12 d. šventė savo 65-tą gimtadienį (gimė 1935 m.). Tenorui, sulaukusiam to amžiaus, pradedant atsirasti nepageidaujamų balsinių trūkumų. Tenoro balsas yra itin jautrus „instrumentas“, lengvai pažeidžiamas. Balsas, amžiui slenkant, ima silpnėti, jo spalva keičiasi. Štai, kad ir Vilniaus operos pažiba tenoras Virgilijus Noreika, atlikęs savo koncertą Čikagoje, pareiškė, kad iš operinio gyvenimo ir scenos pasitraukias. Jis savo 65-tą gimtadienį šventė š.m. rugsėjo 22 d.

Nors L. Pavarotti jau bus įsirikiavęs į „senjorų“ gretas, nuo scenos nužengti dar nesirengia. Jis dainuosias, kol jo klausytojai pasakys: užtenka. Be to, Pavarotti sako, reikia atsiminti, kad jo tėvas, dabar 88 metų, dar tebedainuoja.

L. Pavarotti operinę karjerą pradėjo 1961 m. balandžio 29 d. Reggio-Emilia teatre, Italijoje, Puccini operoje „La Bohème“, atlikęs pagrindinį Rolando vaidmenį. Tame pačiame vaidmenyje, 1965 m., debiutavo Milano „La Scala“ operos teatre, o 1968 m. į Metropolitan operos rūmuose, New York. Iš viso Rudolfo vaidmenį yra atlikęs apie 300 kartų.

Tenoras Luciano Pavarotti.

Nors kaip operos dainininkas iškiles į nedaug kam pasiekiamas aukštumas ir sulaukęs pasaulinės garbės, rūpestių jam netrūksta. Jam nemėli klausytis pasigirstančių balsų apie jo aksoniniai švelnų balsą, pradedantį prarasti ankstesnį žavumą. Prasižėdę ir fizinės negalios (prieš metus jam buvo padarytos kelio ir klubo operacijos), o ir skrybys, 23 metus išgyvenus su žmona, skrybys randus paleikia.

Tuo tarpu, jeigu tik yra galimybė, pasidžiaukime jo dievišku balsu! 2000-2001 operos sezono Metropolitan operos teatre, New York, L. Pavarotti dainuos sausio 19 23 27 30 ir vasario 3 d. Tuomet bus statoma G. Verdi opera „Aida“.

P. Palys

Po sėkmingo koncerto (iš kairės): primadona Irena Milkevičiūtė, solistas Mindaugas Žemaitis ir koncertą ruošusi dienraščio *Draugo* leidėjų vykdomoji pirmininkė Marija Remienė. Jono Kuprio nuotrauka.

Los Angeles Dramos sambūris vaidina A. Škėmos „Žvakidė“. Iš kairės: Antanas Vosylius — klebonas, Vaida Kiškytė — Liucija, Ramunė Vitkienė — Agota. Režisierius Algimantas Žemaitaitis. LA Dramos sambūris dalyvauja JAV LB Kultūros tarybos Čikagoje ruošiamame Teatro festivalyje š.m. lapkričio pabaigoje — Padėkos šventės savaitgalį.

Su dideliu pasisekimu naujieji lietuvių kompozitorių kūriniai Lietuvoje buvo atlikti M. K. Čiurlionio gimtinėje Druskininkuose, Pažaislio festivalio programoje ir prie jūros – Palangoje, Nidoje ir Juodkrantėje. Nuotraukoje – kompozitoriai ir atlikėjai Druskininkuose, prie M. K. Čiurlionio paminklo. Iš kairės: violončelininkas Augustinas Vasiliauskas, pianistas Rokas ir Sonata Zubovai, kompozitorius Vytautas Barkauskas, smuikininkė Audronė Vainiūnaitė, kompozitoriai Remigijus Merkelys ir Mindaugas Urbaitis, altininkas Girdutis Jakaitis ir smuikininkas Artūras Šilalė.

Trys kompozicijos M. K. Čiurlioniui

Gyvendamas Amerikoje ir kas savaitę gaudamas „Šiaurės Atėnus“, pianistas Rokas Zubovas pirmiausia maldavo ieškoti savo bičiulio muzikologo Lino Paulauskio straipsnių apie muziką. Linas, Lietuvos Muzikos akademijos auklėtinis, ne tik devynerius metus redagavo šį iš visų kitų leidinių asmenybę sa abūriu išsiskiriantį meno ir kultūros laikraštį, bet taip pat buvo ir jo įmonės direktorius bei administratorius. Nors nekūrybinės pareigos surūdavo daug laiko, per visą savo buvimą laikraštyje Linas paskelbė apie septyniolika muzikos kritikų ir publicistikos straipsnių, dar apie dešimt pasirodė kituose Lietuvos leidiniuose, vienas kitas – užsienio spauidiniuose.

Prėjusią žiemą Linui visai netikėtai buvo pasiūlyta tapti Lietuvos Kompozitorių sąjungos muzikos informacijos skyriaus direktoriumi, ir jis, padaręs didelį lanką, sugrįžo prie muzikos. Pirminė Lino darbo užduotis dabar yra informacijos apie lietuvišką muziką rinkimas, apdorojimas bei sklaidymas po pasaulį. Tai – ir internetiniai puslapiai apie kompozitorius ir kitus muzikos gyvenimo įvykius, tai ir duomenų bazė, kurioje sukaupta visa kompozitorių medžiaga, kūriniai, įrašai, išleisti ir neišleisti rankraščiai, archyvinė medžiaga. Lino vadovaujamas muzikos informacijos centras kartais nedideliais tiražais išleidžia natus, kompaktines plokšteles, ku-

Muzikologas Linas Paulauskis, i Čiurlionio festivalį atvykiantis pristatyti naujų lietuvių kompozitorių kūrinių, sukurtų 125-osioms Čiurlionio metinėms, sako, jog Čiurlionis kaip kompozitorius jam ilga gyvenimo tarpsnį buvo lyg intriguojanti paslaptis, už kurios glūdi didelės platybės. Tai – lyg maršas ar jūra, kuri šiek tiek leidžiasi ir šiek tiek nesileidžia būti atslėdžiama. Taigi Lino santykis su M. K. Čiurlioniu – entuziastingas ir paslaptingas.

riose būna per metus susikauptų ryškesnių premjerų įrašai. Centras atsakinėja ir į įvairiausias užklausas, ateinančias iš viso pasaulio. Muzikos centro internetinis adresas – www.mic.lt

Rokui Zubovui, šį rudenį ruošiančiam Čiurlionio festivalį Čikagoje, šovė mintis, jog geriausias lietuviškosios muzikos ir naujųjų kūrinių, sukurtų 125-osioms M. K. Čiurlionio gimimo metinėms, pristatytas Amerikoje galės

būti jo bičiulis, puikiai pažįstantis naująją šiuolaikinę lietuvišką muziką. Į Ameriką trijų lietuvių kompozitorių – Remigijaus Merklio, Mindaugo Urbaičio ir Vytauto Barkausko kūrinių atvyks atlikti Vilniaus styginių kvartetas, o prie jų čia prisijungs pianistai Sonata ir Rokas Zubovai bei Gintė Čepinskaitė. Linas Paulauskis lietuviškai ir angliškai apie naujuosius kūrinius ir M. K. Čiurlionio muziką skaitys paskaitas Pasaulio lietuvių centre, Lemonte, ir University of Chicago.

Kokias kompozicijas išgirs mūsų klausytojai? Kaip skambės naujieji, M. K. Čiurlioniui sukurti kūriniai? Linas Paulauskis iš anksto bando su jomis supažindinti mūsų būsimuosius klausytojus.

„MiKonst“

Pirmosios vietos laimėtojo kompozitoriaus Remigijaus Merklio kūrinyje pavadintas „MiKonst“, t.y. tam tikras žodžių žaismas, ir autorius tai apibūdina kaip Mi konstanta, kadangi kūrinyje nuolatos kartojamas garsas Mi (Mikalojus Konstantino vardu abreviatūra). Šis kūrinyje pakankamai gerai atspindi kompozitoriaus braižą ir tuo pačiu yra netipiškas jam, nes Remigijus yra konstruktyvus, racionalus, kartu su koncentruotos energijos išlydžiais pasigirsta ir labai švelni, šilta spalva, kuri galbūt atsiranda su konkrečiomis M. K. Čiurlionio kūrinių citatomis. Šis kūrinyje tarsi liudija, jei ne tam tikrą Remigijaus kūrybinio braižo posūkį, tai tam tikrą jo kūrybinio kelio kilometrą stulpą.

„Ramybė“

Mindaugo Urbaičio „Ramybė“ irgi atspindi tam tikro pastarojo kompozitoriaus kūrybos kėlio braižą. Ne taip seniai M. Urbaitis savo kūrinius pradėjo grįsti įvairių praeities laikų kompozitorių citatomis ir tų citatų keliasluoksniomis kombinacijomis. Vėliau iš tų kombinacijų kaip metaforos dar gimsta trečiosios reikšmės. Tą savo kūrybos metodą kompozitorius vadina „La kompozicija“, ir „Ramybėje“ mes girdime įvairių simfoninių ir fortepijoninių M. K. Čiurlionio kūrinių parafrazes bei harmonizuotas liaudies dainas „Bėkit bareliai“ leitmotyvą. Šios citatos liejasi švelniai, neskubiai, užsikloja viena ant kitos ir dar kuria savi-

lą, numanomą, tarsi dar žodžiais nenuopasakojamą istoriją.

„Karalaitės kelionė. Pasaka“

Vytauto Barkausko, jau vyresniosios kartos lietuvių kompozitoriaus, kūriniui „Karalaitės kelionė. Pasaka“ inspiraciją suteikė žinomas M. K. Čiurlionio paveikslų ciklas, t.y. tokia nesudėtinga, nuosai, moderniška, irgi tam tikrais garsais papasakota istorija, kuri dabar čia jau tampa abstrakčia. Nors konkrečių M. K. Čiurlionio kūrinių citatų kūrinyje nėra, tačiau bandyta įsijausti į paveikslų nuotaiką. V. Barkausko kūrinyje parašytas fortepijonui keturiomis rankomis ir styginių kvartetui.

Muzikologas Linas Paulauskis sako, kad visi šie trys naujieji kūriniai ne tik gerai techniškai, be priekaištų sukurti ir išsiskiria originalumu, bet pasižymi dar viena savybe – jie paprasčiausiai gerai klausosi. Šis terminas „gerai klausosi“, Lino nuomone, yra labai svarbi muzikos ypatybė.

Prisijungdamas prie naujųjų kūrinių aptarimo, Rokas Zubovas, kartu su Vilniaus styginių kvartetu šią vasarą Lietuvoje jau atlikęs visas tris naujas kompozicijas, teigia, jog jam kaip kūrinių interpretatoriui taip pat labai svarbu, kad būtų sukurtas ryšys ir tarpusavyje, ir su klausytoju. Trys naujos kompozicijos – beveik kaip kokia ciklinė forma išsirutulioja į sonatinį pasakojimą: V. Barkausko muzika lyg pereina į simfoninio ciklo lėtają dalį, M. Urbaičio „Ramybė“, ir tada viskas baigiasi veržliu finalu – R. Merklio kūriniu. Rokas sako, kad šiuos kūrinius galima būtų groti kaip ciklą, jį pavadinant „In memoriam Čiurlionis“ ar panašiai.

Lino Paulauskio nuomone, šie trys kūriniai taip pat puikiai atstovauja dabartinei lietuvių kompozitorių panoramai. Kompozitoriai ir jų kartos kaip asmenybės ir sambūriai keisdavosi, ir atsiradavo tokios aiškos ribos, nežinia dėl ko įvykstančios. Gal tai lyg tam tikros ore tyrancijos bangos, kai staiga šie žmonės po kažkurio momento staiga pradeda rašyti kitaip? O dabar šie kompozitoriai rašo taip: vyresnioji karta su tuo nuosakioju modernizmu, vidurinioji dabar ypač aktyviai naudoja postmodernistinės muzikos sampratą, citatas, įvairių ankščiau buvusių reikšmių įtraukimus į savo kūrinius. Taip daugmaž daro M. Urbaičio, V. Bartulio, A. Martinaičio karta. Na, o jaunieji, kurie kažkada buvo praminti mašinistais, turi daugiau motorinės jėgos, ir čia būtų kompozitoriai G. Sodeika, Š. Nakas, R. Mazulis.

Jie – jau mūsų bendraamžiai. Taigi trijų naujųjų kompozicijų, skirtų M. K. Čiurlioniui, atlikimas Amerikoje bus puiki proga Amerikos klausytojams pažinti šiuolaikinę lietuvių muziką. Tikėkimės, kad tiek lietuvių auditorija, tiek amerikiečių publika viską išgirs geranoriškai atviromis ausimis ir širdimis. Pirmoji lietuviškų kūrinių premjera įvyks lapkričio 3 d., penktadienį, PLC Lietuvių dailės muziejuje. Lapkričio 5 d., sekmadienį, šios kompozicijos skambės University of Chicago, o lapkričio 7 d. – Bostono universitete, lapkričio 10 d. – Steinway Hall, Acron, ir lapkričio 12 d. – Severance Hall, Cleveland.

Su Linu Paulauskiu kalbėjosi Rokas Zubovas. Užrašė Emilija Andrulytė

Jis — ieškantis žmogus

Maironio lietuvių literatūros muziejuje, Kaune, jau tapo tradicija susitikimai su fotografu Algimantu Keziu. Kiekvieną vasarą jis atvyksta į Kauną su savo naujomis parodomis.

A. Kezio vardas žinomas visuose žemynuose. Savo parodomis jis apkelioja daugelį šalių. Jo subtilios, lyrinės, poetinės nuotraukos yra ne tik žiūrmos, o taip pat skaitomos, prie jų medituojama. Savo nuotraukomis jis prakalba ir bet kurią kalbą vartojanti žmogų. Tai sielos kalba, kuri prieinama ir suprantama kiekvienam.

Muziejninkė Virginija Paplauskienė.

Algimanto Kezio poetas pasaulis traukia ir vilioja. Dažnai susimąstau, kodėl į jo meno kūrinius norisi žiūrėti ir žiūrėti. Vartydama jo knygas, ieškau atsakymo A. Kezio populiarumui apibūdinti. Iš meno albumų liejasi šviesūs spinduliai. Ir nejuocimis manyje gimsta paprastas atsakymas – jis ieško pasaulio harmonijos, kuria grožį, kurio mūsų gyvenime taip mažai. Ir, kaip magnetas, jo darbai traukia kiekvieną grožio išsiilgusią sielą.

Algimantas Kezys ne tik fotografas, bet taip pat ir filosofas, teologas mąstytojas, rašytojas, lyrikas.

Šią vasarą jis atvežė į Maironio lietuvių literatūros muziejų savo naujausią parodą – „Kapinaitės. Transcendencijos link“. Paroda tapo dideliu kultūrinio įvykiu Kaune. Ji pritraukė ne tik kauniečius, bet ir svečius. Parodos pavadinimas suteikia mistikos ir paslapties. O ir gamta pateikė mistinį stebuklą. Per patį parodos atidarymą, kurie muziejuje būna įspūdingi, Perkūnas parodė savo galią. Po karštos ir saulėtos dienos jis prabilo į mus žaibų, griauščių ir lietaus šniokštimu.

Parodos atidarymui buvo parengta poetinė-muzikinė kompozicija. Grojo muzikantai Raimundas Eimontas ir Alfa Paurazas, tekstus skaitė aktorius Petras Venslovas, raudas giedojo Jurgė.

Griauštiniai, žaibai, lietus pilantis kaip iš kibi, nestabdomi žmonių smalsumo. Salė buvo sausakimša. Visų veiduose buvo rimtis ir susikauptimas. Prasidėjo muzikinė poetinė kompozicija. Aktorius Petras Venslovas, skambant mistinei muzikai, skaitė A. Kezio išraiškingus tekstus. Tarpuose skambėjo raudos. Turbut kiekvienas lietuvis puikiai žino, kaip kaimuose buvo apraudojami mirę artimi žmonės. Ši kompozicija, atlikta profesionalių menininkų, sustiprino, pagilino pateiktą

temą. Gausus būrys susirinkusiųjų buvo nuščiuvę. Visi nugramzdinti į sielvarto, liudėsio pasaulį. Kiekvienas prisiminė savo išėjusį artimą, mylimą.

Atsirado ryšys tarp Ten ir Čia esančių. Už lango merkiantis lietus buvo švelniu fonu skambantiai muzikai ar sodriam aktoriaus Petro Venslovo balsui. Buvo sunku patikėti, kad pati gamta trokšta sukurti gilų, prasmingą apmąstymų įvaizdį. Pasibaigus muzikinei kompozicijai, vyravo tylą. Visi tarsi buvo užhipnotizuoti to, kas vyko – ir vaizdais, ir garsais...

Parodos ir vakaro vedėja (šio straipsnio autorė) sugrąžino visus į realybę. Pasidžiaugusi ir padėkojusi autoriui už galimybę pirmiems šią parodą „išleisti į pasaulį“, pasiūlė visiems pasvarstyti ir pajusti – kas gi mes esame ir kuo mes būsim. Ar mūsų laukia liuonos gėlės, ar trapios smilgos likimas, o gal būsim tik mažu rasos lašeliu, kabantiu ant permatomo voratinklio. Visa tai atspindi A. Kezio nuotraukose.

Žodį tarė menotyrininkė Eglė Jaskūnienė. Ji priminė mums autoriaus ankstesnius darbus, konstatavo, kad naujausia paroda „Kapinaitės...“ yra lyg tąsa jo knygos *Taisyklė Viešpačiui kelius* ir meninio albumo *Būties fragmentai* (ši paroda anksčiau buvo pateikta muziejaus lankytojams). Algimanto Kezio ieškojimai neapsiriboja šiomis parodomis ir knygomis. Jis – ieškantis žmogus, ir tęsia savo darbą toliau.

Parodos svečiams buvo pramtingi ir paties autoriaus žodžiai. Jis papasakojo, kaip, vaikščiodamas po Lietuvos kapinaites, ilgai ieškojo, stebėjo, jautė ir atrado tai, ko ieškojo. „Pajutau dvasios pakilimą. Mindžiojau žemę, po kuria gulėjo mirusiųjų palaikai. Šventą žemę, šventi palaikai, atgule ten, iš kur atėjo. Atsirado giminytės ryšys tarp jų ir manęs. Argi tik ryšys? Taputumas, likimo primestas taputumas. Dulkėta būtis? Bet čia tiek daug žydučių gėlių, o kai kur dar neužpūstų žvakutė. Gyvybės ugnelė dar vis žėri. Ji brangi. Juo ji kuklesnė, tuo trapesnė, brandesnė. Ta liepsnėlė, ta gelele

Algimantas Kezys.

aidi viltimi. Ne viskas vien dulkė, ne viskas tik niekai. Merdėti čia ne vieta...“ (citata iš albumo *Kapinaitės...*)

Algimantas Kezys paaikšino, kad nėra profesionalas, o tik mėgėjas fotografas. „Savo darbą aš dirbu iš meilės ir malonumo su atsidavimu. Mano darbai atspindi mano jausmus“.

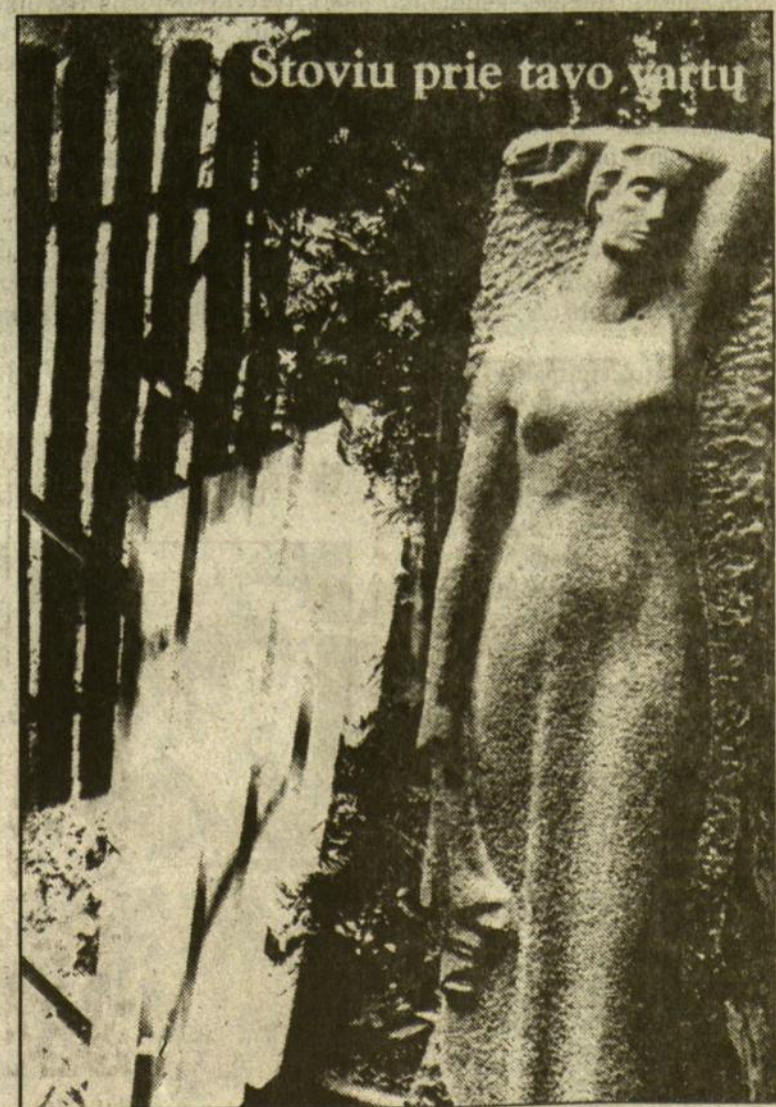
Stebėdami parodos nuotraukas ir vartydami knygas, galėjome suvokti, kad tokie stebuklai išties sukuriami tik iš meilės. Meilės gyvenimui, darbui, žmonėms.

Parodos lankytojai dosniai atsilygino autoriui šiltais padėkos žodžiais, šypsenomis ir Lietuvos pievų gėlėmis. Nuosirdžiai linkime autoriui džiaugtis gyvenimu, neprarasti ieškojimo aistros ir kaip visad sakom – laukiam sugrįžtant su nauja paroda.

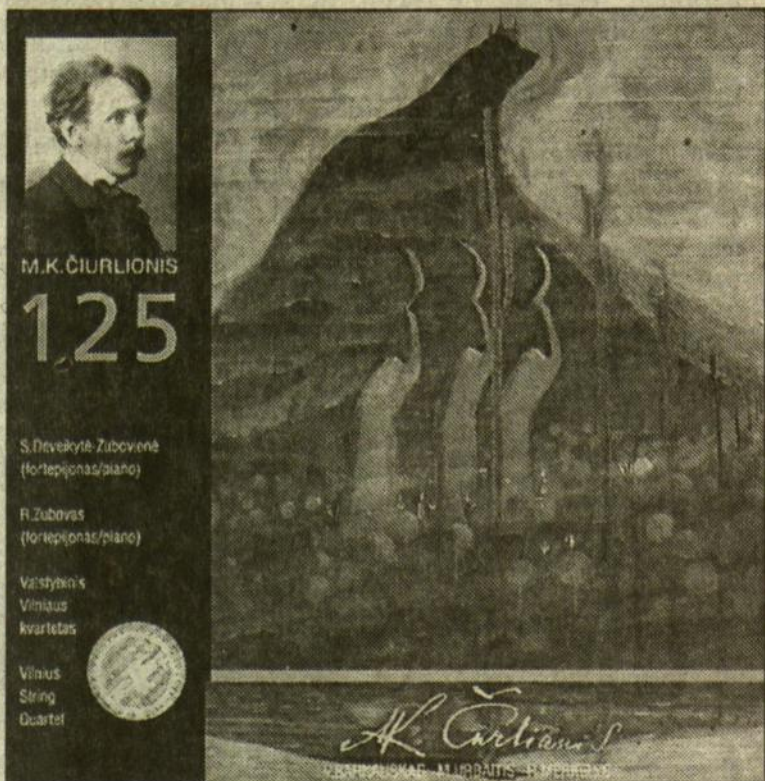
Virginija Paplauskienė

ANDRIUS MAMONTOVO KONCERTAI JAV-SE

Lapkričio antroje pusėje ir gruodžio pradžioje vienas žymiausių ir populiariausių Lietuvos roko muzikos žvaigždžių Andrius Mamontovas koncertuos JAV-se. Tuo tarpu nustatytos tik dvi konkrečios koncertų datos: Čikagoje (Willowbrook saleje) lapkričio 25 d. ir Cleveland, Ohio, Lietuvių namų saleje gruodžio 2 d.

Algimantas Kezys. Iš knygos *Kapinaitės*.

Visai neseniai Vilniuje išleista kompaktinė plokštelė, kurioje įrašyti trys naujieji R. Merklio, M. Urbaičio ir V. Barkausko kūriniai bei M. K. Čiurlionio kūryba – Preludės fortepijonui ir Styginių kvartetams. Šią naują kompaktinę plokštelę klausytojai galės įsigyti Čiurlionio festivalio metu.

Dar kartą apie niekada nesibaigiančią meilę

Kaskart žaviuosi ne tik „Saulutės“ labdaringos organizacijos tiesiogine veikla, bet ir sugebėjimu bei išmone kiekvienam jos ruošiamam renginiui įkvėpti tiek šilumos, kiek jos, atrodo, ir reiktų. O ko gi reikėjo tą vakarą, kai tema sukosi apie meilę? Be abejo, jaukios žvakių šviesos ir miešingai nusiteikusių klausytojų. Romantiška nuotaiką kūrė scenoje patogiais įsitaisę minkštakrėsliai, nerūpestingai išbarstyti pagalvėlės, vakaro lempos prieblanda. Vyliausi aplink išvysti įsimylėlių veidus. Kam gi daugiau, jei ne jiems turėtų rūpėti poezija, romantiški vakarai? Deja, tokių susirinko vos vienas kitas. Gal romantika jau nebemadingas ar net visiškai išnykęs reiškinys jaunų žmonių tarpe? O gal tik su garbiu amžiumi ateina kitoks supratimas ir vertinimas jausmo, kuriam, ko gero, poetai sugalvojo gražų pavadinimą. Brandi moteris, sėdėjusi už gretimą staliuko, lyg atspėdama mano mintis, vėliau pasakys — meilė amžiaus neklusia. Ji vis kitokia lydi mus visą gyvenimą.

Vos išėjus į sceną „trims įsimylėjusioms mūzoms“, kaip visų vardu atliekamas pristatė aktorė Virginija Kochanskytė, dvelkelti paslaptimis. Apie kokią gi meilę šį vakar kalbėsime? Juk ji tokia neišmatuojama, tokia nenusakoma, tokia netikėta, lydimą aistros ir net pražūtinga. Visą sukurianti ir net sunaikinanti. Jos tiek daug ir kartu tiek mažai... Apie kokią gi Meilę? Trijų mūzų lūpomis, širdimi, švelniu pirštu prisilietimu prie klavišų? Sulaikę kvėpavimą laukiame... Į tylą švelniai įsilieja „Beaušantini aušrelė“. Lietuvių liaudies daina, simbolizuojanti pradžią. Juk ir meilė yra visko pradžios pradžia. Iš meilės sukurtas pasaulis. Pasaulis, į kurį prieš 125-ius metus atėjo didysis lietuvių tautos genijus Mikalojus Konstantinas Čiurlionis. Aktorės balsu atgyja menininko laišakai. Genijaus širdies dienoraštis. Laiškai draugui, broliui, mylimajai. Pripildyti nuosirdaus jausmo ir begalinės kancios, kupini džiaugsmo ir liūdesio, nuojautos apie neišvengiamai artėjančią baigtį. Ir amžiną meilę gyvenimui. Deja, taip anksti ir taip dramatiškai nutrukusiam.

„Dievas pasiima savo vaikus, savo išrinktuosius, kurie bando prilygti jam savo kūryba“. Taip apie ankstyvą genijaus išėjimą iš šio pasaulio kalbėjo aktorė V. Kochanskytė.

Be kitų rimtosios muzikos kūrinių skambėjo J. S. Bach'aria „Quia respexit...“. L. Luzzi „Ave Maria“ atliekami mecosoprano Ritos Preikšaitės, žavėjusios repertuaro diapazonu. Pirmą programos dalį baigėsi Šv. Pauliaus „Himnu meilei“. Čiurlioniško liūdesio jausmas, išaugęs nuo pirmųjų renginio minučių, pamažu atlėgo, nes vėl buvo šlovinama meilė. Nes ji yra svarbiausia. Nepaperkama. Nedalijama. Ir niekada nesibaigianti. Tuo nesibaigė ir ši muzikos ir poezijos šventė, po pertraukos lyg viesulų į sceną įnešusi visiškai kitokią nuotaiką. Pirmoje dalyje matėme tris dramatiškai nusiteikusias mūzas, pristatė žymius menininkų kūrybą apie meilę. Antroji dalis jau nuo pirmųjų ispaniškos muzikos motyvų rodė būsią pramoginio pobūdžio. Ar ispaniška meilė įsivaizduojama be

Karmen? Scena tarsi atgyja — temperamentas, judesys, netgi akių žvilgsnis įgauna kitą prasmę. Ir visiškai kitokią intonaciją — muzikos, dainos, poezijos. Ir iš žavingosios solistės rankų mesta raudona rozė krenta po kojomis vienam išrinktųjų. Štai taip užkariaujama publikos meilė! G. Bizet, M. De Falla, V. Chiara... Ispanų, italų, prancūzų muzika — kiek čia aistros! Ir trejetas menininkų dar labiau kaitina žiūrovų fantazijas meilės tema. Atrodo, visiškai kitu balsu prabyla ir aktorė, kurią visuomet maniau esant puikią tik dramatiškų vaidmenų atlikėja. O jos skaitomi H. Radauskas, A. A. Jonynas, K. Bradūnas, V. Mačernis. Skamba taip, lyg niekas kitas geriau ir negalėtų jų interpretuoti. Intriguojamas žiūrovas nejučia įsilieja į dialogą. Atsakymas į impulsyvią reakciją iš salės programą pajvairina žaismingumu.

Koncertmeisterės Melitinos Diamandidi-Kuprienės tobulai valdomo fortepijono muzikos nuo baroko iki šiuolaikinių ispaniškų ritmų kuriamas įspūdis užburia ne vieną vakaro dalyvį. Nesibaigiančios šventės nuotaiką sukuria Elizos daina iš muziklo „Mano pūkioji ledi“. Tokia gaida ir atsivertinama. Prieš publiką nusilenkia „trys mūzos“, anot aktorės V. Kochanskytės, pripildytos šventės jausmo. Štai taip ir baigėsi šventė. Maza šventė apie Meilę. Ir jeigu jos nebūtų, nerašytų poetai, negimtų muzika, o mūsų sielų niekada neaplinkytų palaima.

O kokia gi meilė, trijų mūzų įkvėpėja?

Melitina Diamandidi-Kuprienė (pianistė):

— Meilė gyvenimui. Gyvenimas — laimė, pati didžiausia dovana.

Rita Preikšaitė (solistė):

— Meilė muzikai, kūrybai, nes tai yra, ko gero, svarbiausias gyvenimo variklis. Gyventi, kurti ir mylėti!

Virginija Kochanskytė (aktorė):

— Gyvenimo meilė. Aš myliu gyventi. Kaip bebūtų, ar liūdna, ar sunku, yra akimirkos, kai tu galvoji, kad gyveni, kad turi sveikatos, kad gali artistauti, kad gali su žiūrovais dalintis tuo, kas džiugina, kuo pati žaviuosi. Dievas mane pamylėjo, dovanojamas man artistų pašaukimą ir suteikęs jėgų realizuoti tą pašaukimą.

Pajamos, surinktos literatūrinės-muzikinės kompozicijos „Net kai nieko nelieta, lieka meilė“ metu bus paskirtos vargstantiems Lietuvos vaikams. Tai ypatinga meilės išraiška tiems, kuriems iš tiesų kartais nieko nelieta.

Dijana Giedgaudaitė

Dievo Apvaizdos šventovėje Detrote gieda Dalia Viskontienė, akompanuoja Jonas Govėdas.

„Saulutės“, Lietuvos Vaikų globos būrelio labdaros koncertą Pasaulio lietuvių centre Lemont, IL, atlikusios (iš kairės): Melitina Diamandidi-Kuprienė, Virginija Kochanskytė ir Rita Preikšaitė. B. Kronienės nuotrauka.

„Volungė“ čiulbėjo Detrote

Lietuvos Dukterų draugijos Detroit skyrius Amerikoje išsiskiria iš kitų veikiančių skyrių lietuvių telkiniuose savo iniciatyva gelbėti sudėtingų operacijų reikalingiems Lietuvos vaikams ir jaunuoliams. Jau aštuoneri metai, kai yra įsteigta Michigan universiteto programa, vadinama „American-Lithuanian Dissability ir Rehabilitation Exchange Program“. Tos programos įsteigimui daug nuopelnų priklausė dr. W. Waring, kuris padeda Lietuvos vaikų sveikatos reikaluose. Šių sudėtingų projektų koordinavimu rūpinasi skyriaus valdybos narė Jūratė Pečiūrienė. Šiais metais yra padaryta labai komplikuota operacija dvynukams Vytautui ir Pauliui, kurie 1999 m. gruodžio mėn. Lietuvoje gimė akli. Operacija pavėjo ir dabar dvynukai gyvena Lietuvoje. Netrukus jie vėl turės atvykti į Ameriką operacijos peržiūrai ir tolimesnei regėjimo konsultacijai. Detroit skyrius bendradarbiauja su „Healing the Children Michigan-Ohio“ organizacija, kuri padeda vykdyti įprastinius labdaros darbus, siunčiant vaistus, protezus dalis, kad operuotiems ligoniams būtų gražinama sveikata.

Detroito skyriaus veiklai pagelbėti valdybos pirmininkė Irena Alantienė pakvietė „Volungės“ moterų vienietą ir kanklininkes koncertui, kuris įvyko spalio 1 d. Dievo Apvaizdos lietuvių parapijos Kultūros centro salėje, Southfield, Michigan. Muzikinę programą pradėjo moterų vienetas, užkulisyje niūniuodamas harmoningą dainą, kurios fone pranešėjos apibūdino dainos turinį ir tuo pačiu laiku voka-

linis vienetas, tvarkingai išsidedęs scenoje, darniai atliko V. Montvilos „Saulė teka“. Taip programos vedėjos Birutė Litvinienė ir Giedrė Logminaitė kiekvieną dainą vykusiai apibūdino, supažindindamos publiką su atliekamu kūriniu. Rečiau girdėtos dainos — A. Lapinsko „Aš regėjau kukutį“, A. Raciūno „Užia žeria“ ir J. Tamulionio „Šarkela varnela“ — savo charakteriu, ig, stiliumi priminė senas daugiabalses liaudies dainas-sutartines, kurios buvo atliktos su gera ekspresija ir lietuvišku koloritu.

Maloniai patrauklus jaunų kanklininkų dešimtukas sutartinai atliko šiuos kūrinius: „Skamba kanklės“, „Trep-siuką“, „Drižabilį“, „Gražutę“ ir „Pasėjau dobilą“. Kanklių muziką vykusiai pajvairino pačių kanklininkų dainavimas, atliekant „Pasėjau dobilą“. Buvo labai gražu klausytis dvasinių lietuvių muzikos instrumento, kuris lyginamas su vargonų balsu „Vox Coelestis“ — dangiškuoju balsu.

Moterų vienetas „Dienos rūpestėlių dainas“, J. Motekaičio „Malu, malu viena“, Z. Venckaus „Nepusk, vėjelį“ ir K. Vasilauskienės harm. „Le-

liūmus“ atliko gerai pasiruošę, saikingu balso partijų balansu. Vokalistėms daug padėjo profesionalus Jono Govėdos akompanimentas pianinu, nes akompaniatorius yra muzikas, chorvedys ir kompozitorius, ne tik gerai valdantis instrumentą, bet taip pat pažįstantis ir vokalą. Todėl akompanavime buvo jaučiama ne vien vokalo palyda, bet ir jo palaikymas, ir stipri parama, ypač akcentų ir kulminacijų taškuose.

Antruoju išėjimu kanklininkės atliko P. Stepulio „Šeini“, D. Čičinskienės harm. „Vajauji“ ir „Soca“. Tai tautinių šokių kūrinių, pilni geros ir sveikos nuotaikos. Kanklių muzikos vadovė Žibutė Janėliūnienė ir jos padėjėja Julija Danaitienė vertos pagyrimo, kad jaunas kanklininkės gerai paruošė, nes jos mūsų brangių liaudies meną taip žavingai ir kultūringai išreiškė scenoje.

Pabaigai moterų vienetas atliko sutartinę „Apynelis augo“, tris tango, fokstrotą (harm. R. Kliorienės), o koncertą užbaigė bendrinio dainavimo: „Išėjai“, „Tik tu, tik tu viena“ ir „Aš pamiršau lauko gėlę“. Muzikos vadovė ir dirigentė Dalia Viskontienė pasirodė kaip menininkė su muzikiniu intelektu, kuris jai padėjo įdiegti vokalistėms dainavimo stilių, atremtą į gryną lietuvišką koloritą.

Stasys Sližys

J. Leitaite koncertavo Bostone

Paprastai daugumos Lietuvos įžymybių, ar tai būtų meno, mokslo, ar politinės srities asmenų kelionės į Ameriką, metu dėl Bostono geografinės padėties šis miestas yra aplenkiamas. Tuo būdu prarandama proga juos pamatyti, išgirsti ir pabendrauti. Kiek kartų teko spaudoje skaityti apie Lietuvos prezidento V. Adamkaus, Seimo pirmininko V. Landsbergio apsilankymus Čikagoje, Vašingtone ir kituose lietuvių susibūrimo centruose. Bostono lietuviai apie tai net svajoti negali.

Mes laimingi, kad savo bendruomenėje turime du vidurinio amžiaus vyrus — Aidą Kupeinską ir Gintarą Čepą, kurie Bostono lietuvių kultūriniam judėjimui neleidžia užmigt.

Štai ir dabar, rugsėjo 24 d., Tautos šventės minėjimo proga jie nukreipė į Bostoną didelio talento dainininkę mecosopraną Juditą Leitaite. Bostono lietuviams tai buvo tikra meno šventė. Iš tikrųjų jos dainavimas yra nepriekaištingas. Tiek balso ar mažų intervalų, tiek didelių, vidutinių ir mažų intervalų slinktyse ji tobulai valdo įvairius suolius, nei kiek nesutrikdama, o priešingai, tvirtai ir patogiai pasirodusi pozicijai, tęsiant to-

liau dainuojamą kūrinių. Jos muzikinė ir dramatinė išraiška siekia pačios žodžio, sakinio, teksto ir minties gilumos. Čia ir glūdi jos žavingas ryšys su klausytojais. Net ir tokie muzikinio stiliaus skoliniai kaip B. Dvariono „Žvaigždutė“ ir K. Kavecko „Sutikt tave norėčiau“ nuskambėjo labiau įtikinamai negu galima buvo tikėtis.

Dar prie to puiki dikcija ir grynas lietuvių kalbos ištarimas. Jos sopranas nėra paprastas, o labai individualus ir tembras pilnas grožio. Puikiai laikosi scenoje, šiltai atsiliepdama į publikos reagavimą. Įsivaizduoju koks būtų jos Schubertas, ar dar pora sudėtingesnių arijų.

Tai buvo iškili dainavimo meno valanda. Klausytojai gyvai dalinosi įspūdžiais. Dainininkė be jokios puikybės ilgai bendravo su žmonėmis. Norisi karštai pasveikinti akompaniatorių Gytį Cinauską. Nors skambino labai senu pianinu, jis parodė koks subtilus ir prasmingas jo akompanavimo būdas. Jis pilnai atitiko ir savo ryškiai kalbančiu skambiniu tikrai inspiravo solistę. Tai buvo tobulas darnus dviejų menininkų junginys.

Jeronimas Kačinskas

Solistė Judita Leitaite

Bakalauras Jonui Kimo Arbui

J. Kimo gimė Havajuose 1971 m. Kalėdų dieną. Motinai baigus magistro studijas Havajų universitete, jie atsikėlė į Santa Monica, Calif., pas tėvus.

J. Kimo — porą metų lankė Los Angeles Šv. Kazimiero šeštadieninę liutuanistinę mokyklą, priklausė „Spindulio“ jaunimo ansamblui ir dalyvavo tautinių šokių pasirodymuose. Pradinį ir gimnazijos mokslą išėjo Santa Monica ir Los Angeles, CA. Vienus metus mokėsi Vasario 16-os gimnazijoje Vokietijoje (1988 m.) ir po to tęsė mokslą Santa Monica kolegijoje, priklausė studentų chorui ir žaidė sporto komandoje. Nuo jaunystės dienų pasireiškė menų srityje: piešime, grafikoje ir muzikoje.

1996 m. įstojo į prestižinę „CAL-ARTS“ Menų akademiją Valencia, Calif., kurią baigė 2000 m. gegužės 18 d., gaudamas „Bachelor of Arts“ diplomą. Vienus metus pagal studentų pasikeitimą programą pasiūstas į „Hochschule der Kuenste“ Berlin (Vokietija)

pasitobulinti filmų studijose.

Studijuodamas „CAL-ARTS“ akademijoje, pradėjo dalyvauti įvairiuose pasirodymuose su savo menu; garsinę muziką ir improvizaciją vaidyboje: 1997 m. Kampnagel, Hamburg (Vokietija) ir Alebano Kino (irgi Hamburg); 1998 m. „Jaunasis lietuvių kinas“,

Kaune ir „Avant Garde Video“. Kaune dėstė „Graffiti“ pažinimo teoriją; su savo trumpu filmu „Avant Garde“ dalyvavo New York festivalyje, kurį globojo Jonas Mekas. 1999 m. „Action in Space“ parodoje, kurią organizavo ir globojo Karen Finney. Taip pat iš daugelio buvo išrinktas atlikti improvizacinį naujovinės muzikos įdainavi-

mą — elektroniniame ansamblyje, diriguojant Leo Smith ir Mark Trayle. Su savo trumpu filmu dalyvavo 2000 m. Silver Lake festivalyje, Los Angeles, Calif.

Reikia tikėtis, kad Jonas Kimo Arbas prigimtą ir menų aplinkoje išugdytą talentą panaudos jaunimo idealizmui ir gerui, į kurį jis pats linkęs.

EaK.

J. Kimo Arbas prie savo kūrinių — „Graffiti-Bevardis-Nr. 13“.